

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Економічний факультет
Кафедра економіки та управління підприємством

ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА ЦІНОВА ПОЛІТИКА
ПІДПРИЄМСТВА

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
напряму 6.030504 «Економіка підприємства»
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Дніпро
2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Бикова Вероніка Григорівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та управління підприємством.

Обговорено та схвалено науково-методичною комісією за напрямом підготовки «Економіка підприємства», спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

«25» квітня 2017 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Ціноутворення та цінова політика підприємства» складена відповідно до Освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво», що затверджена Протоколом засідання Вченої ради Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара від 30.05.2013 р. № 13, та Освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», що затверджена Вченою радою Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол від 26.04.2017 р. № 12).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є механізм формування цін в умовах ринку.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна «Ціноутворення та цінова політика підприємства» досліджує загальні закономірності управління процесом ціноутворення на рівні підприємства. Теоретичною та методологічною базою вивчення дисципліни «Ціноутворення та цінова політика підприємства» є дисципліни гуманітарної, природничо-наукової та загальноекономічної підготовки, а також дисципліни професійної та практичної підготовки, у т. ч. «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Маркетинг», «Бухгалтерський облік» тощо.

Програма навчальної дисципліни «Ціноутворення та цінова політика підприємства» складається з таких змістових модулів:

1. Основи ціноутворення;
2. Формування цінової політики підприємства.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Ціноутворення та цінова політика підприємства» є набуття теоретичних знань і практичних навичок з питань формування цін та розробки цінової політики.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Ціноутворення та цінова політика підприємства» є вивчення новітніх підходів до формування цін та розробки цінової політики підприємства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

теоретичні засади ціноутворення; методики формування цін та її окремих елементів; сутність методів ринкового ціноутворення; особливості установлення цін на зовнішньому ринку; методологічні підходи до розробки цінової політики та стратегії підприємства; цілі і методи державного регулювання цін та його впливу на економічні процеси.

вміти:

ураховувати основні економічні закони у процесі професійної діяльності, формувати й обробляти необхідну інформаційну базу щодо

цінової політики підприємства, використовувати набуті знання у власній практиці з ціноутворення.

Вивчення дисципліни «Ціноутворення та цінова політика підприємства» повинно забезпечувати рішення двох взаємопов'язаних проблем: пізнання теоретичних основ управління процесом ціноутворення на підприємстві та набуття практичних навиків щодо їх ефективного застосування в умовах ринкової економіки.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться:

6.030504 Економіка підприємства 90 годин / 3 кредити ECTS;

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність 120 годин / 4 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення

Роль ціни в умовах ринкової економіки. Ціна і конкурентоспроможність підприємства. Еволюція теорії ціни: трудова теорія вартості, теорія витрат виробництва, теорія трьох факторів виробництва, кардиналістська концепція, ординалістська концепція, концепція виявлення переваг. Фактори ціноутворення: базові (некон'юнктурні), кон'юнктурні, регулюючі; внутрішні і зовнішні.

Тема 2. Види та функції цін

Система цін. Види цін залежно від: сфери обслуговування національної економіки, ступеню участі держави у ціноутворенні, стадії ціноутворення, ступеню врахування транспортних витрат, регіонів реалізації продукції, часу дії. Цінові коректування. Функції ціни: облікова, розподільча (перерозподільча), критерію раціонального розміщення виробництва, регулююча.

Тема 3. Склад ціни та формування її елементів

Елементний склад ціни. Структура роздрібною ціни. Витрати підприємства та їх класифікація. Формування цін з урахуванням попиту на продукцію. Загальне поняття еластичності. Види еластичності попиту. Особливості ціноутворення на різних типах ринків: чистої (досконалої) конкуренції, монополістичної конкуренції, олігополістичної конкуренції (олігополії), чистої (досконалої) монополії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФОРМУВАННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 4. Методи ціноутворення

Витратні методи ціноутворення. Методи встановлення ціни на основі собівартості. Методи встановлення ціни на основі прибутку.

Ціннісні методи ціноутворення. Метод ціноутворення на основі відчутної цінності товару. Методи ціноутворення на основі споживчої вартості товару.

Параметричні методи ціноутворення. Метод питомої ціни. Ціновий метод балів. Ціновий метод регресії. Агрегатний метод. Метод експертної оцінки.

Ринкові методи ціноутворення. Методи визначення ціни з орієнтацією на попит. Методи визначення ціни з орієнтацією на конкуренцію.

Тема 5. Ціноутворення на зовнішньому ринку

Світовий ринок та світова ціна. Поняття світової базисної ціни. Основні види світових цін: довідкові ціни, ціни торгів, ціни аукціонів, біржові котирування, ціни фактичних угод. Особливості визначення імпорتنих та експортних цін.

Тема 6. Цінова політика підприємства

Основні цілі ціноутворення. Принципи ціноутворення: науковість обґрунтування ціни, цільова спрямованість цін, безперервність процесу ціноутворення, єдність процесу ціноутворення та контролю за дотриманням цін. Етапи ціноутворення: постановка цілей і завдань ціноутворення, визначення попиту, оцінка витрат виробництва, аналіз цін і якості товарів конкурентів, вибір методу ціноутворення, розрахунок вихідної ціни, врахування додаткових факторів, встановлення кінцевої ціни. Цінова політика й цінові стратегії підприємства: стратегія «знімання вершків», стратегія низьких цін, стратегія нейтрального ціноутворення, стратегія диференційованих цін, стратегія пільгових цін, стратегія дискримінаційних цін, стратегія єдиних цін, стратегія цінового лідера, стратегія цільових цін, стратегія незмінних цін, стратегія незакруглених або психологічних цін. Галузеві особливості формування цін та тарифів.

Тема 7. Державна цінова політика та її вплив на економічні процеси

Державна цінова політика. Методи державного регулювання цін: фіксація цін (використання цін – преїскурантів, встановлення монопольних цін, заморожування цін); встановлення граничного рівня цін; регулювання системи вільного ціноутворення. Пряме (адміністративне) втручання (прямий метод). Непрямий метод державного регулювання. Державне регулювання цін у зарубіжних країнах: США, Франції, Японії, Фінляндії, Іспанії.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.1. Базова література:

1. Березін О. В. Управління ціноутворенням: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Березін, Ю. В. Карпенко. – Суми: Університетська книга, 2012. – 175 с.
2. Верхоглядова Н.І. Основи ціноутворення: Навч. посібник / Н.І. Верхоглядова., С.Б. Ільїна, Н.А. Іванникова, Я.Я. Слабко, Ю.В. Лисенко. – К.: Кондор, 2007. – 252 с.
3. Герасименко В.В. Ценовая политика фирмы / В.В. Герасименко. – М.: ЭКСМО, 2007. – 412 с.
4. Малініна Н. М. Ціни і ціноутворення: практикум / Н. М. Малініна, І. В. Причєпа, В. В. Кавецький. – Вінниця: ВНТУ, 2015. – 63 с.
5. Пінішко В. С. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. / Пінішко В. С., Рудницька О. С., Юсипович О. І. – Л.: Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. – 191 с.
6. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика: Навч.-метод. посібник / Ю.Г. Тормоса. – К.: КНЕУ, 2006. – 247 с.
7. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: Навч. посібник / Л.О. Шкварчук. – К.: Кондор, 2008. – 195 с.
8. Шульга О. А. Ціноутворення: курс лекцій: [навч. посіб.] / Шульга О. А. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – 110 с.
9. Шуляк П.Н. Ценообразование: Уч.-практ. пособие / П.Н. Шуляк. – М.: Изд. Дом “Дашков и К”, 2008. – 332 с.

3.2. Додаткова література:

1. Дугіна С.І. Маркетингова цінова політика: Навч.-метод. посібник / С.І. Дугіна. – К.: КНЕУ, 2005. – 154 с.
2. Жегус О. В. Теорія та практика ціноутворення в системі маркетингу: монографія / О. В. Жегус, Л. О. Попова, Т. М. Парцирна. – Харків: ХДУХТ, 2013. – 249 с.
3. Липсиц И.К. Коммерческое ценообразование / И.К. Липсиц. – М.: БЕК, 2004. – 187 с.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-17 в редакції від 13.08.2015 р.
5. Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.1995 р. № 135.
6. Положення про Державну інспекцію з контролю за цінами: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2000 р. № 1819.
7. Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів): Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.1996 р. № 1548.
8. Про єдиний митний тариф: Закон України від 05.02.1992 р. № 2097- XXI.

9. Про заходи щодо вдосконалення кон'юнктурно-цінової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності: Указ Президента України від 10.02.1996 р.
10. Про ставки митних зборів: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.1997 р. № 65.
11. Про удосконалення порядку формування цін: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 р. № 1998.
12. Про ціни та ціноутворення: Закон України від 03.12.1990 р. № 507-XII.
13. Сагалакова Н. О. Туризм: бізнес-процеси, ціни і ціноутворення: монографія / Н. О. Сагалакова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 415 с.
14. Трансфертне ціноутворення: український варіант / О. В. Жукова [та ін.]. – К.: Юстініан, 2014. – 183 с.
15. Ціноутворення: галузеві особливості формування цін: практ. керівництво. – Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2014. – 95 с.
16. Ціноутворення: ціни трансфертні, звичайні, договірні: практ. керівництво. – Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2014. – 111 с.
17. Чукурна О. П. Концепція маркетингового ціноутворення в глобальній економіці: [монографія] / О. П. Чукурна. – Одеса: Астропринт, 2016. – 334 с.

3.3. Методичні рекомендації:

1. Бикова В. Г. Конспект лекцій з дисципліни «Ціноутворення та цінова політика підприємства» – додається в НМКД.

2. Бикова В. Г. Методичні матеріали до практичних занять з дисципліни «Ціноутворення та цінова політика підприємства» – додається в НМКД.

Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

3.4. Інформаційні ресурси:

1. Нормативна база (будь-які правові пошукові системи, включно системи, що розташовані на офіційних сайтах в мережі Інтернет відповідних органів).

2. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського – www.biblvornad.org.ua.

3. Менеджмент. Бізнес. – www.management.com.ua.

4. Центр гуманітарних технологій – www.gtmarket.ru.

5. Науково-технічна бібліотека. Читальня on-line.
<http://library.tu.edu.te.ua>

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Ціноутворення та цінова політика підприємства» – залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою:

- усних опитувань на практичних заняттях;
- письмових контрольних робіт;
- письмових тестових завдань.

Критерії успішності

Оцінки «зараховано» (А) заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений (ознайомлена) з основною і додатковою літературою. Зазвичай, оцінка «відмінно» ставиться студентам, які засвоїли основні поняття та принципи сучасної економічної теорії, вільно оперують економічними категоріями та інтерпретують графічні економічні моделі, усвідомлюють зв'язки між основними економічними явищами та процесами, творчо та коректно використовують їх при розв'язанні задач.

Оцінки «зараховано» (В, С) заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) повне знання навчального матеріалу, успішно виконав (виконала) передбачені програмою завдання, засвоїв (засвоїла) рекомендовану основну літературу. Як правило, оцінка «добре» виставляється студентам, які засвідчили системні знання понять та принципів економічної теорії і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили певні неточності, пропуски, помилки, які зумовили некоректність окремих результатів та висновків.

Оцінки «зараховано» (D, E) заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної літератури. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки в усних відповідях та при виконанні завдань контрольних робіт, мали серйозні труднощі у спробах усунути ці помилки самостійно.

Оцінка «незараховано» (FX) виставляється студентіві, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною літературою. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання базових положень сучасної економічної теорії або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійної діяльності.